

Osvrti, prikazi, recenzije

Vladimir Strugar

U SPOMEN: Prof. emer. dr. sc. VLATKO PREVIŠIĆ (1945. – 2024.)

Iznenada u 79. godini života preminuo je prof. emer. dr. sc. Vlatko Previšić, ugledni hrvatski pedagog, dekan Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, uspješni inicijator i utemeljitelj mnogih pedagoških projekata koji su pridonosili boljitku odgoja i obrazovanja u Hrvatskoj.¹

¹ Za autora ovih redaka bilo je osobito neugodno iznenađenje iznenadna smrt prof. Previšića. O tome potvrđuju činjenice da smo 29. ožujka 2024. razmijenili Uskrsne čestitke, a 2. travnja 2024. prof. Previšić prihvatio je recenzirati autorov tekst *Pismenost - nije sve izgubljeno. Kako pismenost koristi pojedincu i društvu (Svjetski obzori)*. U posljednjoj je poruci, između ostaloga, napisao: "Ah i te godine idu i nose svoje. Danas sam - da uzem svoj primjer - više hodao nego nešto radio u Stojanovića voćnjaku uz kuću ... Makar sam htio neke mlade voćke malo zavezati i učvrstiti uz kolac, nakon ljetosnje velike oluje u Gradištu kada je onaj strašni vjetar neke polomio, stalno sam, malo po malo, više želio svaki čas sjesti, nego u nekom "dužem" komadu to raditi! Ali, što je tu je, i tako je."

Životopis

Profesor Vlatko Previšić rođen je 20. listopada 1945. u Cerni, kod Županje, gdje je završio osnovnu školu. Opredijelio se za učiteljski poziv i njemu je stručnim i znanstvenim radovima te nastavnom praksom bio vjeran cijeli život. Učiteljski je put počeo u Petrinji gdje je završio Učiteljsku školu 1964. Nastavljajući ispunjavati

svoju potrebu za stjecanjem znanja i umijeća posebice u području odgoja i obrazovanja, završio je studij pedagogije i sociologije na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu (1968. – 1972.), ali je pohađao i poslijediplomski studij informatike na Sveučilištu u Zagrebu. Na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu doktorirao je 1984. godine u znanstvenom području pedagogija s temom *Mogućnosti, pretpostavke i realizacija stvaralaštva slobodnim aktivnostima*.²

Zdušno se posvetio studiju te je 1971. godine primio Rektorovu nagradu za odličan studij pedagogije, a već mu je sljedeće godine (1972) dodijeljena prva nagrada Sveučilišta u Zagrebu za studentski pisani rad *Znanstveno-tehnička revolucija i odgoj*. Bio je stipendist akademske DAAD-a organizacije (Deutscher Akademischer Austauschdienst)³, najveće organizacije za financiranje međunarodnih studenata iz cijelog svijeta za stjecanje magisterija i doktorata u SR Njemačkoj (1977./1978.). Profesor Previšić dobio je znanstvenoistraživačku stipendiju Alexander von Humboldt (1986. – 1988.) u SR Njemačkoj za istraživanje multikulturnih utjecaja u odgoju migranata.⁴ U Zagrebu je 11. svibnja 1992. godine utemeljen Klub hrvatskih humboldtovaca, čiji je prvi predsjednik bio

akademik Viktor Žmegač. Profesor Previšić se odmah nakon utemeljenja uključio u rad Kluba i obnašao je nekoliko funkcija: bio je voditelj tribina (1992. – 1994.), tajnik (1994. – 1996.) i predsjednik Kluba (2009. – 2014.).

Prof. Previšić bio je dekan Filozofskog fakulteta od 2014. do 2016. godine, a 2020. godine dodijeljeno mu je počasno zvanje profesor emeritus. Preminuo je 13. travnja 2024. godine u Gradištu.

Učitelj – sveučilišni nastavnik – znanstvenik

U Gradištu je radio kao učitelj osnovne škole od 1964. do 1968. kada je te 1968. godine položio stručni učiteljski ispit u Sremskim Karlovcima. Potom se zaposlio 14. veljače 1973. godine na Odsjeku za pedagogiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i radio sve do 3. listopada 2016, dakle četrdeset i tri godine. Prošao je sve razine nastavnog i znanstvenog rada i napredovanja: bio je asistent (1973.), znanstveni asistent (1981.), docent (1985.), izvanredni profesor (1988.), znanstveni savjetnik (1993.), redoviti profesor (1999.) i redoviti profesor u trajnom zvanju s posljednjim izborom 8. lipnja 2004.

U Zavodu za pedagogiju i Institutu za pedagogijska istraživanja surađivao je na više znanstveno-istraživačkih projekta, npr. *Kibernetička istraživanja u pedagogiji*, *Moralne kvalitete naših učenika*, *Sistem i program stručnog obrazovanja i usavršavanja nastavnika za rad u području planiranja obitelji*. Osim toga, samostalno je ostvario nekoliko znanstveno-istraživačkih zadataka kao što su *Poticanje i razvijanje kreativnosti u slobod-*

2 Objavio kao knjigu: Vlatko Previšić (1987), *Izvanastavne aktivnosti i stvaralaštvo*. Zagreb: NIRO "Školske novine".

3 Organizacija DAAD osnovana je 1925. godine i od tada je financirala studij za oko dva milijuna znanstvenika u Njemačkoj i inozemstvu.

4 Friedrich Heinrich Alexander (1769. – 1859.), njemački je znanstvenik, prirodoslovac i istraživač, kozmopolit. Njegova Zaklada svake godine stranim istraživačima omogućuje provesti istraživanja u sklopu neke od istraživačkih institucija u Njemačkoj.

nim aktivnostima, Slobodno vrijeme školske djece i omladine, Pedagoški aspekti domovinske nastave u inozemstvu.

U doista bogatoj praksi sveučilišnog nastavnika predavao je više kolegija na Odsjeku za pedagogiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu, ali i drugim fakultetima i sveučilištima u Hrvatskoj, a to su: Sistematska pedagogija, Sociološka pedagogija, Pedagogija slobodnog vremena,⁵ Domska pedagogija, Metodika sociologije, Obiteljska pedagogija,⁶ Socijalna pedagogija,⁷ Osnove interkulturalne pedagogije, Alternativne pedagoške ideje i škole, Pedagogija adolescencije, Teorija kurikuluma.

Obnašao je brojne funkcije na Odsjeku za pedagogiju i Filozofskom fakultetu. Bio je predstojnik Katedre za sistematsku pedagogiju i Katedre za didaktiku, predstojnik Instituta za pedagojska istraživanja i Zavoda za pedagogiju, pročelnik Odsjeka za pedagogiju, prodekan Interfakultetskog studija za socijalni rad Sveučilišta u Zagrebu; član je više različitih fakultetskih i sveučilišnih znanstvenih povjerenstava te povjerenstava pri Ministarstvu znanosti i tehnologije Republike Hrvatske, Ministarstvu prosvjete i športa Republike Hrvatske⁸ te Nacionalnom vijeću za visoku naobrazbu.

Profesor Previšić bio je vanjski suradnik i gostujući profesor dajući time značajan prinos

razvoju pedagojske znanosti i studiju pedagogije. Bio je (su)voditelj i nastavnik na poslijediplomskom magistarskom znanstvenom studiju glazbene pedagogije na Muzičkoj akademiji Sveučilišta u Zagrebu, inicijator i voditelj poslijediplomskog doktorskog studija pedagogije – *Pedagogija i kultura suvremene škole*, na Odsjeku za pedagogiju Filozofskog fakulteta u Osijeku, gostujući nastavnik na Sveučilišnom interfakultetskom studiju socijalnog rada (kasnije Studijskom centru socijalnog rada pri Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu), poslijediplomskom studiju Filozofskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu, studiju pedagogije na Fakultetu prirodoslovno-matematičkih i odgojnih znanosti Sveučilišta u Mostaru te inicijator i predavač predmeta Vojna pedagogija na sveučilišnim vojnim studijima.

Kao sveučilišni nastavnik prof. Previšić vodio je i aktivno radio u više znanstvenoistraživačkih projekata kao što je primjerice *Metodologija i struktura nacionalnog kurikuluma*.⁹ Bio je voditelj poslijediplomskog studija te mentor pri izradi diplomskih radnji većem broju studenata, pri pisanja magistarskih radnji (28 pristupnika/pristupnica) i 34 doktorata. Isto tako, sudionik je brojnih stručnih i znanstvenih skupova u zemlji i inozemstvu, a održao je brojna popularno-stručna predavanja u osnovnim i srednjim

5 Te je kolegije predavao i na Sveučilištu u Zadru i Osijeku.

6 Kolegij Obiteljska pedagogija vodio i na Interfakultetskom studiju socijalnog rada.

7 Kolegij Socijalna pedagogija vodio na Studiju socijalnog rada Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

8 Od 2000. do 2003. godine prof. Previšić bio je član Prosvjetnog vijeća Ministarstva prosvjete i športa te voditelj Povjerenstva za izradu kurikuluma.

9 Projekt su financirali Ministarstvo znanosti i obrazovanja i UNESCO. Rezultati projekta objavljeni su u knjizi: Vlatko Previšić (2007) (ur.), *Kurikulum: teorije – metodologija – sadržaj – struktura*. Zagreb: Zavod za pedagogiju; Školska knjiga.

školama te kulturnim institucijama.¹⁰ Recenzent više rukopisa knjiga, članaka, studija i projekata.

Javni i prosvjetni rad

Profesor Previšić kao sveučilišni nastavnik aktivno se uključio u javni i prosvjetni rad. Bio je član više udruga koje su promicale napredne ideje odgoja, obrazovanja, kulture, znanstvenih istraživanja i stručnog napredovanja učitelja i nastavnika, primjerice Hrvatskoga pedagoško-književnog zbora, Hrvatsko-njemačkog društva, Interkulture, Kluba hrvatskih humboldtovaca, Akademije odgojnih znanosti, Foruma za slobodu odgoja i nekih drugih. Vidna je njegova angažiranost u Hrvatskom pedagoško-književnom zboru, ne samo po tome što je bio član uredništva te glavni i odgovorni urednik časopisa *Napredak*, već i djelovanjem u *Školi pedagoga*, stručnoznanstvenom skupu pedagoških djelatnika koja je utemeljena 1975. U bogatom radu *Škole pedagoga* bio je voditelj 1979., voditelj pedagoških radionica 1999., 2000. i 2002. godine te autor izlaganja 1979., 1983., 1999. i 2000. godine.¹¹ Obnašao je dužnosti u

10 U *Županijskom centru za cjeloživotno obrazovanje – prema školi koja uči* u Bjelovaru, koji je utemeljio Ogranak Hrvatskoga pedagoško-književnog zbora u Bjelovaru školske godine 2005./06. prof. Previšić bio je nositelj nastavnog modula *Multikulturalizam i interkulturalizam: izazovi današnjem odgoju i obrazovanju*.

11 Naslovi izlaganja: *Izvanškolske aktivnosti u funkciji preobražaja naše škole u samoupravnu odgojno-obrazovnu organizaciju* (1979.), *Škola kao socijalna institucija* (1983.), *Socijalno-pedagoška obzorja agresivnosti* (1999.), *Suvremeni sadržaji i modeli obrazovanja i usavršavanja stručnih suradnika* (2000.).

više povjerenstva Saveza pedagoških društava Hrvatske.

Međutim, osobit je bio angažman prof. Previšića u osnivanju Hrvatskog pedagoškog društva na Odsjeku za pedagogiju Filozofskog fakulteta 13. prosinca 2002. čiji je bio predsjednik od utemeljenja do 12. svibnja 2009. godine. Hrvatsko pedagoško društvo (HPD), nevladina, znanstvena i strukovna udruga profesionalnih pedagoga nezaobilazan je pokretač i organizator mnogih aktivnosti. HPD organiziralo je pod vodstvom prof. Previšića dva kongresa pedagoga Hrvatske; prvi je održan od 19. do 21. rujna 2007. pod nazivom *Pedagogija: prema cjeloživotnom obrazovanju i društvu znanja*¹² i drugi

Prvi kongres pedagoga, 2007.

12 Vidjeti dva sveska s izlaganjima: V. Previšić, N. N. Šoljan, N. Hrvatić (ur.) (2007), *Pedagogija: prema cjeloživotnom obrazovanju i društvu znanja*. Sv. 1. Zagreb: Hrvatsko pedagoško društvo, 522 str. i V. Previšić, N. N. Šoljan, N. Hrvatić (ur.) (2007), *Pedagogija: prema cjeloživotnom obrazovanju i društvu znanja*. Sv. 2. Zagreb: Hrvatsko pedagoško društvo, 788 str.

koji je održan od 24. do 26. rujna 2012. godine s temom *Pedagogija i kultura*.¹³

Osim toga, Hrvatsko pedagoško društvo organiziralo je desetak tradicionalnih susreta pedagoga, bilo je nakladnik pedagoških djela, najčešće izlaganja s održanih kongresa pedagoga i susreta te znanstvenog časopisa *Pedagoška istraživanja*, čiji je prvi broj objavljen 2004. godine. Izlazio je do dvobroja (1-2) 2015. godine.¹⁴

13 Izlaganja s Drugog kongresa pedagoga Hrvatske objavljena su u tri sveska: N. Hrvatić, A. Klapan (ur.) (2013), *Pedagogija i kultura. Znanstvena monografija Pedagogija i kultura: teorijsko-metodološka određenja pedagoške znanosti*. Sv. 1. Zagreb: Hrvatsko pedagoško društvo, 460 str., M. Ljubetić, S. Zrilić (ur.) (2013), *Pedagogija i kultura. Znanstvena monografija Kultura kao polje pedagoške akcije: odgoj, obrazovanje, kurikulum*. Sv. 2. Zagreb: Hrvatsko pedagoško društvo, 349 str., K. Posavec, M. Sablić (ur.) (2013), *Pedagogija i kultura. Znanstvena monografija Interkulturalna pedagogija: prema novim razvojem znanosti o odgoju*. Sv. 3. Zagreb: Hrvatsko pedagoško društvo, 348 str. Na tim je temeljima HPD organiziralo i Treći kongres pedagoga s međunarodnim sudjelovanjem u Zagrebu 13. i 14. rujna 2018. pod nazivom *Pedagogija u vremenu promjene*. U povijesti hrvatskoga školstva organizirani su nacionalno važni skupovi za učiteljstvo. Od polovice 19. stoljeća Hrvatski pedagoško-književni zbor organizirao je tri opće učiteljske skupštine (1871., 1874. i 1878.). S tom je praksom HPKZ nastavio i u novijoj povijesti te je organizirao dva kongresa pedagoga (Varaždin, 1980., Dubrovnik, 1988.), skup istovjetan kongresu u Zagrebu 1992. pod nazivom *Odgoj i pedagogija u uvjetima demokratske preobrazbe*, a potom su organizirana dva Sabora pedagoga Hrvatske (Opatija, 1996., Pula, 2003.).

14 Na portalu hrvatskih znanstvenih i stručnih časopisa HRČAK časopis *Pedagoška istraživanja* objavljivao se od 2004. do dvobroja (1-2) 2015. i zabilježio je 1.027.395 pregleda (pristupljeno 12. 5. 2024.).

Drugi kongres pedagoga, 2012.

Hrvatsko pedagoško društvo iniciralo je da Hrvatski sabor donese *Zakon o djelatnosti pedagoga* jer je to djelatnost od osobitog interesa za školstvo u Republici Hrvatskoj. Među organizacijskim oblicima djelatnosti pedagoga Zakonom je predviđeno osnivanje Hrvatske pedagoške komore kao samostalne i neovisne organizacije pedagoga čiji je cilj čuvati ugled, čast i prava pedagoga, skrbiti da pedagozi savjesno i u skladu sa zakonom obavljaju svoje poslove, promiče, zastupa i usklađuje njihove zajedničke interese pred državnim i drugim tijelima. Pripreme *Zakona o djelatnosti pedagoga* vodila je posebna Radna skupina koja je osnovana 8. studenoga 2006. godine i aktivno radila do polovice 2008.

Prof. Previšić bio je na Odsjeku za pedagogiju glavni i odgovorni urednik zbornika *Odgoj i samoupravljanje*, zatim član uredništva te glavni i odgovorni urednik časopisa *Napredak* od br. 2/1998. do br. 2/2002. (uredivši 16 brojeva), časopisa *Pedagoška istraživanja* (2009.

- 2012.), hrvatsko-njemačkog časopisa za kulturu i znanost *Smotra/Rundschau*. Član je uredništva časopisa *Umjetnost i dijete* i *Penološke teme*. Bio je predsjednik Košarkaškog kluba *Cibona* (tijekom 2010.).

Pedagogijska istraživanja, znanstveni časopis
Hrvatskog pedagoškog društva

Pedagoški i javni rad prof. Previšića nisu ostali nezapaženi te je stoga primio mnoga priznanja i nagrade: Godišnja *Nagrada Ivan Filipović* za unapređivanje pedagoške teorije i prakse (1989.), Povelja Hrvatske zajednice tehničke kulture za promicanje tehničke kulture (1996.), Godišnja nagrada Filozofskog fakulteta u Zagrebu za znanstvenoistraživački rad na projektu *Metodologija i struktura nacionalnog kurikuluma* (2007.) Povelja Kluba hrvatskih humboldtovača za osobit doprinos ostvarivanju ciljeva KHH (2012.), Nagrada za životno djelo u području visokog školstva Filozofskog fakulteta u Zagrebu (2013.), Nagrada Grada Zagreba za područje prosvjete i obrazovanja (2013.), Državna *Nagrada Ivan Filipović* za životno djelo u području

visokog školstva (2013.).

Prilozi za bibliografiju

Autor i suautor knjiga

Previšić, V. (1974). *Život i rad Martina Robotića*. Županja: Gimnazija Vladimira Nazora.

Previšić, V. (1986). *Poticanje stvaralaštva u slobodnim aktivnostima učenika*. Zagreb: Institut za pedagojska istraživanja Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

Previšić, V. (1987). *Izvannastavne aktivnosti i stvaralaštvo*. Zagreb: NIRO "Školske novine".

Mužić, V.; Previšić, V.; Vukasović, A. (1989). *Pedagoški institut Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu 1946. – 1986*. Sv. 37. Zagreb: Institut za pedagojska istraživanja.

Previšić, V., Rosić, V., Radeka, I. (2002). *Pedagogija na Filozofskim fakultetima u Hrvatskoj*. Rijeka: Grafrade.

Previšić, V., Rosić, V., Radeka, I. (2003). *Studij pedagogije u Hrvatskoj*. Zagreb: Hrvatsko pedagojsko društvo.

Urednik i suurednik knjiga

Pivac, J.; Previšić, V. (1985). (Ur.). *Odgov i škola*. Sv. 31. Zagreb: Institut za pedagojska istraživanja; Školske novine.

Baur, R. S.; Meder, G.; Previšić, V. (1992). (Ur.) *Interkulturelle Erziehung und Zweisprachigkeit*. Baltmansweiler: Schneider Verlag, Hohengehren.

Ličina, B.; Previšić, V.; Vučak, S. (1992). (pr.), *Prema slobodnoj školi*. Zagreb: Institut za pedagojska istraživanja.

Matijević, M.; Pranjčić, M.; Previšić, V. (1994). (prirednik), *Pluralizam u odgoju i školstvu*. Zagreb: Katehetski salezijanski centar.

Previšić, V.; Mijatović, A. (Ur.), (2001). *Mladi u multikulturalnom svijetu*. Zagreb: Interkultura.

Previšić, V. (2007). (Ur.), *Kurikulum: teorija – metodologija – sadržaj - struktura*. Zagreb: Zavod za pedagogiju Filozofskog fakulteta; Školska knjiga.

Previšić, V.; Šoljan, N. N.; Hrvatić, N. (Ur.) (2007). *Pedagogija prema cjeloživotnom obrazovanju i društvu znanja*. Sv. 1. Zagreb: Hrvatsko pedagoško društvo.

Previšić, V.; Šoljan, N. N.; Hrvatić, N. (Ur.) (2007). *Pedagogija prema cjeloživotnom obrazovanju i društvu znanja*. Sv. 2. Zagreb: Hrvatsko pedagoško društvo.

Previšić, V. (2020). (Ur.), Vladimir Strugar, Ivica Đaković: Ante Vukasović životni put i djelo. Uz 90. obljetnicu života i 70. plodna pedagoškog djelovanja. Zagreb: Hrvatski pedagoško-književni zbor.

Članci u knjizi ili zborniku

Previšić, V. (1975). Slobodno vrijeme i permanentno obrazovanje. U: N. N. Šoljan (Ur.), *Permanentno obrazovanje*. Split: NZ "Marko Marulić", str. 221-225.

Previšić, V. (1976). Prilog kreiranju slobodnog vremena učenika za vrijeme školskih praznika. U: *Društveno i prostorno kreiranje životne sredine i slobodno vrijeme mladih*. Zagreb: Centar za vanškolski odgoj, str. 167-174.

Previšić, V. (1977). Slobodno vrijeme i povratno obrazovanje. U: *Slobodno vrijeme u funkciji socijalističkog preobražaja odgoja i*

obrazovanja. Zagreb: Centar za vanškolski odgoj, str. 92-99.

Previšić, V. (1977). Odgojne mogućnosti slobodnih aktivnosti u osnovnoj školi. U: *Socijalistički samoupravni odgoj učenika u osnovnoj školi*. Zagreb: Zavod za prosvjetno-pedagošku službu Hrvatske, str. 66-74.

Previšić, V. (1979). Doprinosi međunarodnoj suradnji u odgoju i obrazovanju. U: N. N. Šoljan, J. Pivac (Ur.), *Znanost i obrazovanje*. Zagreb: Zavod za pedagogiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu; Pedagoško-književni zbor; Savez pedagoških društava Hrvatske, str. 91-96.

Previšić, V. (1980). Znanstvena povezanost i interdisciplinarnost pedagogije. U: H. Virgoč (ur.), *Pedagogija u samoupravnom socijalističkom društvu* (Prvi kongres pedagoga Hrvatske). Zagreb: Pedagoško-književni zbor; Savez pedagoških društava Hrvatske, str. 227-229

Previšić, V. (1981). Humanizacija međuljudskih odnosa u slobodnom vremenu. U: A. Vukasović (Ur.), *Interdisciplinarni pristup humanizaciji odnosa među spolovima*. Zagreb: Zavod za pedagogiju. str. 285-295.

Previšić, V. (1983). Prof. dr. Zlatko Pregrad – nestor naše pedagogije. *Pedagoški rad*, god. 124, br. 7-8, str. 344-346.

Previšić, V. (1983), Pedagogija slobodnog vremena u radovima prof. dr. Zlatka Pregrada. *Odgoj i samoupravljanje* (Zbornik radova), vol. 3, br. 1, str. 113-123.

Previšić, V. (1983). Prof. dr. Zlatko Pregrad: Curriculum vitae i bibliografija. *Odgoj i samoupravljanje* (Zbornik radova), vol. 3, br. 1, str. 125-133.

Previšić, V. (1984). Poticanje kreativnosti

u školi. U: *Odgoj i samoupravljanje* (Zbornik radova), br. 1.

Previšić, V. (1985). Izvannastavne i izvanškolske aktivnosti u odgoju. U: J. Pivac, V. Previšić (Ur.), *Odgoj i škola*. Zagreb: Institut za pedagojska istraživanja; NIRO "Školske novine", str. 426-431.

Previšić, V. (1987). Socijalni odnosi u nastavi. U: *Nastava u suvremenoj školi*. Zagreb: Institut za pedagojska istraživanja; NIRO "Školske novine", str. 91-96.

Previšić, V. (1991). Laborschule Bielefeld. U: M. Matijević (Ur.), *Osnovna škola u svijetu*. Zagreb: Institut za pedagojska istraživanja, str. 181-187.

Previšić, V. (1992). Alternativne škole: teorijska polazišta i praktični dosezi. U: Ličina - Previšić - Vučak (Ur.), *Prema slobodnoj školi*. Zagreb: Radovi instituta za pedagojska istraživanja, str. 13-19.

Previšić, V. (1994). Znanstveno i tehničko stvaralaštvo u slobodnom vremenu. U: A. Petak (Ur.), *Aktivnosti mladeži u znanosti i tehnici*. Zagreb: Hrvatska zajednica tehničke kulture, str. 150-158.

Previšić, V. (1994). Multi- i interkulturalizam kao odgojni pluralizam. U: M. Matijević, M. Pranjić, V. Previšić (prir.), *Pluralizam u odgoju i školstvu*. Zagreb: Katehetski salezijanski centar, str. 19-22.

Previšić, V. (1996). Gesellschaftliche Änderungen und interkulturelle Bildung. U: W. Pfeiffer (Ur.), *Wissenschaft und Gesellschaft im Dialog*. Torun: Societas Humboldtiana Polonorum, str. 161-169.

Previšić, V. (1996). Suvremena škola: odgojno-socijalna zajednica. U: H. Vrgoč (Ur.), *Pedagogija i hrvatsko školstvo*. Zagreb: Hrvatski

pedagoško-književni zbor, str. 305-309.

Previšić, V. (1997). Croatian Schools Facing the Challenge of Multiculturalism. U: V. Katunarić (Ed.), *Multicultural reality and perspectives in Croatia*. Zagreb: Interkultura, str. 46-63.

Previšić, V. (1998). Curriculum vitae i djelo: In memoriam prof. dr. Vladimiru Poljaku. *Napredak*, god. 139, br. 4, str. 504-506.

Previšić, V. (1998). Doprinosi "alternativnih škola" kvaliteti odgoja i obrazovanja. U: V. Rosić (Ur.), *Kvaliteta u odgoju i obrazovanju*. Rijeka: Pedagoški fakultet, str. 148-154.

Previšić, V. (1999). Učitelj - interkulturalni medijator. U: V. Rosić (Ur.), *Nastavnik čimbenik kvalitete u odgoju i obrazovanju*. Rijeka: Filozofski fakultet, str. 78-84.

Previšić, V. (1999). Pedagoško-socijalna obzorja nasilja (i agresivnosti) u školi. U: H. Vrgoč (Ur.), *Agresivnost u školi*. Zagreb: Hrvatski pedagoško-književni zbor, str. 15-27.

Previšić, V. (1999). Škola kreativna životna zajednica. U: V. Puževski (Ur.) *Prema humanoju stvaralačkoj školi našega vremena: Poruke*. Križevci: Ogranak Hrvatskog pedagoško-književnog zbora, str. 15-27.

Previšić, V. (2000). Suvremeni modeli i sadržaji obrazovanja i usavršavanja pedagoga. U: H. Vrgoč (Ur.), *Pedagozi - stručni suradnici u inovacijskom vrtiću i školi*. Zagreb: Hrvatski pedagoško-književni zbor, str. 35-41.

Previšić, V. (2000). Izviđaštvo u slobodnom vremenu djece i mladeži. U: B. Ličina (Ur.), *Izviđaštvo u razvoju mladeži i škole*. Petrinja: Savez izviđača Hrvatske; Visoka učiteljska škola Petrinja, str. 168-195.

Previšić, V. (2001). Izvannastavne aktivnosti u školi. U: H. Vrgoč (Ur.), *Uspješna škola*. Zagreb

– Križevci: Hrvatski pedagoško-književni zbor, str. 143-150.

Previšić, V. (2001). Zašto razgovarati o kulturi. U: V. Previšić, A. Mijatović (Ur.), (2001), *Mladi u multikulturalnom svijetu*. Zagreb: Interkultura, str.7-8.

Previšić, V. (2002). Creativity: pedagogical stimulation and (or) disturbance. U: N. Tatković (Ed.), *High Quality Education and Creativity*. Pula, Brijuni, str. 147-158.

Previšić, V. (2002). Postmoderne paradigme u pedagojskoj teoriji i praksi. U: V. Rosić (Ur.), *Odnos pedagojske teorije i pedagoške prakse*. Rijeka: Filozofski fakultet, str. 56-63.

Previšić, V. (2003). Suvremeni učitelj: odgojitelj-medijator-socijalni integrator. U: B. Ličina, (prir.), *Učitelj – učenik - škola*. Petrinja: Visoka učiteljska škola, str. 13-20.

Previšić, V. (2003). Obitelj kao odgojno-socijalna zajednica. U: *Nacionalna obiteljska politika*. Zagreb: Državi zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži, str. 191-204.

Previšić, V. (2007). Pedagogija i metodologija kurikuluma. U: V. Previšić (Ur.), *Kurikulum: teorija – metodologija – sadržaj – struktura*. Zagreb: Zavod za pedagogiju Filozofskog fakulteta; Školska knjiga, str. 15-37.

Previšić, V. (2007). Pedagogija: prema cjeloživotnom obrazovanju i društvo znanja. U: V. Previšić, N. N. Šoljan, N. Hrvatić (Ur.), *Pedagogija: prema cjeloživotnom obrazovanju i društvo znanja*. Zagreb: Hrvatsko pedagojsko društvo, str. XV.-XXIV.

Previšić, V., Šoljan, N. N., Hrvatić, N. (Ur.) (2007). Predgovor. U: V. Previšić, N. N. Šoljan, N. Hrvatić (Ur.), *Pedagogija: prema cjeloživotnom obrazovanju i društvo znanja*. Zagreb: Hrvatsko pedagojsko društvo, str. IX.-XI.

Previšić, V. (2009). Interkulturalna obzorja suvremene škole. U: V. Puževski, V. Strugar (Ur.), *Škola danas, za budućnost: Znanstveno-stručni obzori*. Križevci-Bjelovar: Ogranak Hrvatskog pedagoško-književnog zbora Križevci i Bjelovar, str. 20-28.

Previšić, V. (2020). Profesor Ante Vukasović marni djelatnik našega Odsjeka i Hrvatskoga pedagojskog društva. U: V. Strugar, I. Đaković: *Ante Vukasović životni put i djelo. Uz 90. obljetnicu života i 70. plodna pedagoškog djelovanja*. Zagreb: Hrvatski pedagoško-književni zbor, str. 55-62.

Znanstveni i stručni članci u časopisima

Previšić, V. (1971). Mihajlo Ogrizović: "Marija Jambrišak – borac za odgoj i prava žene." *Pedagoški rad*, god. 26, str. 494-495.

Previšić, V. (1971). Dr. Vladimir Poljak: "Specijalizirane učionice." *Pedagoški rad*, god. 26, str. 270-272.

Previšić, V. (1972). Dr. Ante Vukasović: "Obrazovanje – kvalifikacija – produktivnost." *Pedagoški rad*, god. 27, br. 3-4, str. 195-196.

Previšić, V. (1972). Osmi aprilski susreti studenata pedagogije. *Pedagoški rad*, god. 27, br. 7-8, str. 393-394.

Previšić, V. (1973). Krunoslav Tkalec: "Školstvo Slavonije 18. i 19. stoljeća. Mijat Stojanović, 1818. – 1881." *Pedagoški rad*, god. 28, str. 488-490.

Previšić, V. (1973). Proslavljena 150-ta obljetnica rođenja Ivana Filipovića. *Pedagoški rad*, god. 28, br. 7-8, str. 387-390.

Previšić, V. (1978). Dr. Vladimir Jurić: Metodika rada školskog pedagoga (prikaz). *Pedagoški rad*, god. 119, br. 5-6, str. 245-247.

Previšić, V. (1985). Znanstveni skup *Nastava u suvremenoj školi. Pedagoški rad*, god. 126, br. 5-6, str. 254-258.

Previšić, V. (1987). Interkulturalizam u odgoju evropskih migranata. *Pedagoški rad*, god. 128, br. 3, str. 304-313.

Previšić, V. (1988). Mjesto i uloga izvannastavnih i izvanškolskih aktivnosti u koncepciji nove osnovne škole. *Pedagoški rad*, god. 129, br. 4, str. 567-574.

Previšić, V., Leko, M. (1988). Suradnja različitih faktora u postinstitucionalnoj zaštiti. *Penološke teme*, br. 3-4, str. 259-264.

Previšić, V. (1988). Slobodno vrijeme u funkciji rehabilitacije mentalno retardirane djece. *Naš prijatelj*, br. 37-38, str. 4-5.

Previšić, V. (1990). Škola između obrazovne i kulturne uloge. *Umjetnost i dijete*, br. 130-131 (5-6), str. 287-290.

Previšić, V. (1992). Učiti izvan škole i nastave. *Istraživanje odgoja i obrazovanja*, vol. 9, str. 47-53.

Previšić, V. (1992). Škola stvaralaštva J. A. Komenskog. *Umjetnost i dijete*, br. 139-140 (2-3), str. 115-119.

Previšić, V. (1995). Integralni odgoj i snošljivost. *Umjetnost i dijete*, br. 152-153 (2-3), str. 103-106.

Previšić, V. (1995). Pun pogodak: osnovano povjerenstvo za selo HDZ-a. *Sociologija sela*, vol. 1, br. 29, str. 11.

Previšić, V. (1996). Sociodemografske karakteristike srednjoškolaca i socijalna distanca prema nacionalnim i vjerskim skupinama. *Društvena istraživanja*, br. 25-26, str. 859-875.

Previšić, V. (1999). Škola budućnosti: humana, stvaralačka i socijalna zajednica. *Napredak*, god. 140, br. 1, str. 7-16.

Previšić, V. (1999). Stotinu četrdeset godina *Napretka* (uvodnik). *Napredak*, god. 140, br. 3, str. 279-285.

Mijatović, A., Previšić, V., Žužul, A. (2000). Kulturni identitet i nacionalni kurikulum. *Napredak*, god. 141, br. 2, str. 135-146.

Previšić, V. (2000). Slobodno vrijeme između pedagogijske teorije i odgojne prakse. *Napredak*, god. 141, br. 4, str. 403-410.

Domović, V., Godler, Z., Previšić, V. (2001). Streamlining for democracy: intercultural predispositions of the Croatian secondary school population. *Intercultural Education*. No 3, London, p. 309-323.

Previšić, V. (2004). Uvodnik: Interkulturalni stavovi hrvatskih srednjoškolaca. *Pedagogijska istraživanja*, god. 1, br. 1, str. 23-24.

Domović, V., Godler, Z., Previšić, V. (2004). Srednjoškolci i kultura demokracije. *Pedagogijska istraživanja*, god. 1, br. 1, str. 67-88.

Previšić, V., Hrvatić, N., Posavec, K. (2004). Socijalna distanca prema nacionalnim ili etničkim i religijskim skupinama. *Pedagogijska istraživanja*, god. 1, br. 1, str. 105-118.

Previšić, V. (2005). Kurikulum suvremenog odgoja i škole: metodologija i struktura. *Pedagogijska istraživanja*, god. 2, br. 2, str. 165-173.

Previšić, V. (2006). U spomen: Antun Mijatović. *Napredak*, god. 147, br. 1, str. 95-97.

Previšić, V., Prgomet, A. (2007). Socijalno-pedagoške teorije u Njemačkoj tijekom 20. stoljeća. *Pedagogijska istraživanja*, god. 4, br. 1, str. 7-23.

Previšić, V. (2007). Pedagogija: prema cjeloživotnom obrazovanju i društvu znanja. *Pedagogijska istraživanja*, god. 4, br. 2, str. 179-187.

Previšić, V. (2009). John Dewey: pedagoška misao i praksa (Uz 150. obljetnicu rođenja). *Anali za odgoj*, vol 8, str. 7-17.

Previšić, V. (2010). Socijalno i kulturno biće škole: kurikulumске perspektive. *Pedagojska istraživanja* god. 7, br. 2, str. 165-175.

Previšić, V., Posavec, K. (2014). Hrvatske interkulturno-obrazovne retrospektive. *Pedagojska istraživanja*, god. 11, br. 2, str. 183-190.

Previšić, V. (2021). U spomen: Profesor Ante Vukasović (Osijek, 9. siječnja 1929. – Zagreb, 26. siječnja 2021.). *Anali za povijest odgoja*, vol. 19 (43), str. 233-238.

Profesor je Previšić, osim navedenih djela, bio urednik i autor većeg broja priloga u području prosvjete, školstva i pedagogije u I. i II. tomu *Hrvatskog leksikona* te u *Hrvatskoj enciklopediji* Leksikografskog zavoda „Miroslav Krleža“.

Odlaskom profesora emeritusa dr. sc. Vlatka Previšića hrvatska je pedagogija ostala bez jednog od vodećih pedagoga koji je četrdeset tri godine nastavničkog rada na Odsjeku za pedagogiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu posvetio odgoju i obrazovanju, osposobljavanju mladih za pedagoški rad u školama i znanstveno-stručni rad. Mnogim je inicijativama i javnim nastupima na skupovima pokretao promjene u djelovanju i kulturi škole te pedagoga.

Na temelju bibliografije, čiji popis nikako nije konačan, možemo uočiti kako je prof. Previšić pisao o brojnim odgojno-obrazovnim temama, ali je ipak ponajviše pisao o stvaralaštvu,

pedagogiji slobodnog vremena, slobodnim / izvannastavnim aktivnostima, interkulturalizmu i multikulturalizmu, školi kao humanoj, stvaralačkoj, odgojno-obrazovnoj zajednici, metodologiji kurikuluma, postmodernim paradigmama u pedagogiji, povijesnom utemeljenju i razvoju studija pedagogije, ali i o mnogim drugima temama.

Hrvatski pedagog Davorin Trstenjak (1848. – 1921.) rekao je: “Bez ljubavi neka nitko ne ulazi u hram prosvjete, jer će biti nesretan i to nesretniji što više zna, a manje voli.” Nema sumnje da je prof. Previšić imao tu ljubav prema prosvjeti jer mu je dala snagu i poticaj da u odgoju i obrazovanju djeluje cijeli život.

Literatura

Hrvatić, N. (2024). U spomen: professor emeritus Vlatko Previšić (20. listopada 1945. – 13. travnja 2024.): Učitelj pedagoga. *Školske novine*, br. 17-18, 30. travnja 2024., str. 10-11.

Mužić, V.; Previšić, V.; Vukasović, A. (1989). Pedagoški institut *Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu* 1946. – 1986. Zagreb: Institut za pedagojska istraživanja, str. 56.

Preddiplomski i diplomski studij programa Pedagogija (2005). Zagreb: Odsjek za pedagogiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, str. 155-159.

Previšić, V. (1987). *Izvannastavne aktivnosti i stvaralaštvo*. Zagreb: Školske novine, str. 125.

Vrgoč, H. (2007). *Naših sto trideset pet godina 1871. – 2006*. Zagreb: Hrvatski pedagoško-književni zbor.